Rok 9. Warszawa, dnia 15 czerwca 1933 r. Nr. 11

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE

ORGAN ZWIĄZKU MIEJSKICH I POWIATOWYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE

Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

Rocznie	zł. 32.—
Półrocznie	„ 16.—
Kwartalnie	„ 8.—
Miesięcznie	„ 3.—
Cena Nr. pojedyncz.	„ 1.40

Redaktor WACŁAW GAJEWSKI

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Ś-to Krzyska 13.
Konto czekowe w P. K. O. Nr. 1520.

Nakład i wydawnictwo „Samorządowego Instytutu Wydawniczego" Sp. z ogr. odp. w Warszawie, ul. Ś-to Krzyska Nr. 13 — Telef. 442-63.

CENY OGŁOSZEŃ

Strona w tekście: 450 zł., 1|2 str. 225 zł., 1|4 str. 112,50 zł. Poza tekstem za stronę 300 zł., 1|2 str. 150 zł., 1|4 str. 75 zł.
Dla instytucyj komunalnych i oszczędnościowych: bilanse i tabl. (dostarc. bezpośrednio do administracji) za str. 150 zł., 1|2 str. 75 zł., 1|4 37,50 zł.

I Walne Zebranie Zrzeszenia Słowiańskich Kas Oszczędności w Bratyslavie

W dniach 26 i 27 maja 1933 r. odbyło się w Bratyslavie I Walne Zebranie Zrzeszenia Słowiańskich Kas Oszczędności. Zrzeszenie zostało założone w ub. roku w Gdyni i narazie obejmuje ono tylko 3 państwa, a mianowicie: Czechosłowację, Jugosławję i Polskę. Bułgarja niestety nie posiada Kas Oszczędności w naszem tego słowa znaczeniu, wobec czego do zrzeszenia jeszcze nie należy.

Na Walne Zebranie przyjechały delegacje: czeskosłowacka, jugosłowiańska oraz polska.

Ze strony czeskosłowackiej wzięli udział:

1) Dr. Otokar Cmunt, prezes Zrzeszenia i prezes Spolku čsl. Sporitelen,

2) Dr. Wacław Vesely, wiceprezes Zrzeszenia i prezes Zarządu Miejskiej Kasy Oszczędności m. Berna,

3) Dr. Karol Svatoń, sekretarz Zrzeszenia, wicedyrektor Miejskiej Kasy Oszczędności w Pradze,

4) Tomasz Tvarożek, dyrektor Miejskiej Kasy Oszczędności w Bratislavie,

5) Miroslav Barcal, dyrektor Miejskiej Kasy Oszczędności, Mladé Boleslavi,

6) Dr. Leopold Novosad, prezes Miejskiej Kasy Oszczędności w Prościejovie,

7) Robert Rozsypal, dyrektor Miejskiej Kasy Oszczędności w Prościejovie.

Ze strony jugosłowiańskiej:

1) Rudolf Erber, wiceprezes Zrzeszenia i prezes Saveza štedionica Kraljevine Jugoslavije, naczelny dyrektor Gradske štedionice w Zagrzebiu,

2) Dr. Dragoljub Novaković, wiceprezes Opštińke štedionice, Beograd,

3) Dr. Mirke Božić, wiceprezes Zveza Jugoslovenskih hranilnic, naczelny dyrektor štedionice Dravske banovine, Ljubljana,

4) Dr. Duro Racić, sekretarz Saveza štedionica Kraljevine Jugoslavije, Zagreb.

Ze strony polskiej:

1) Dr. Stefan Uhma, wiceprezes Zrzeszenia, prezes Związku Polskich Kas Oszczędności we Lwowie i dyrektor Miejskiej Komunalnej Kasy Oszczędności miasta Lwowa,

2) Leon Barciszewski, prezes Komunalnego Związku Kredytowego w Poznaniu,

3) Dr. Adam Kocur, prezes Związku Komunalnych Kas Oszczędności Województwa Śląskiego i prezydent m. Katowic,

4) Tadeusz Michciński, dyrektor Komunalnego Banku Kredytowego, Poznań,

5) Józef Dorawski, dyrektor Miejskiej Komunalnej Kasy Oszczędności miasta Krakowa,

6) Kazimierz Słomski, dyrektor Komunalnego Związku Kredytowego, Poznań,

7) Józef Rożkowski, dyrektor Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności, Warszawa,

8) Mgr. Marjan Tułacz, dyrektor Związku Komunalnych Kas Oszczędności Województwa Śląskiego, Katowice.

Przy uroczystości zagajenia Walnego Zebrania ponadto byli obecni:

delegat czeskosłowackiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, radca Schmidt,

delegat Ziemskiego Urzędu w Bratyslavie, radca Dr. Bernowsky,

przedstawiciele Svazu Sporitelen Ceskoslovenskych, Dr. Jindrich Wild i p. N. Rużicka.

Ze strony polskiej w charakterze gości przyjechał inż. Aleksander Trzciński, naczelnik Samorządowego Poznańskiego Urzędu Wojewódzkiego, oraz Konsul Rzeczypospolitej p. Łaciński, ponadto przy uroczystości zagajenia Walnego Zebrania obecni byli przedstawiciele miasta oraz miejscowi działacze społeczni.

Po serdecznych mowach i przywitaniach, nastąpiły właściwe obrady.

W pierwszym dniu obrad Walne Zebranie na wniosek Prezesa Dr. Cmunta, wysłało depeszę z pozdrowieniami do Prezesa J. Zdanowskiego, który z powodu choroby nie mógł przybyć na posiedzenie. Następnie przyjęło do wiadomości sprawozdanie z czynności prezydjum Zrzeszenia, uchwalono sprawę organizacji informacyjnej służby o oszczędności w państwach słowiańskich załatwić w ten sposób, że każda delegacja mianuje własnego korespondenta, rozważano możliwości wybudowania propagandy na jednolitych podstawach, postanowiono sporządzić conajmniej kwartalne zestawienia ruchu wkładów oszczędnościowych słowiańskich Kas Oszczędności, oraz postanowiono wydać słownik orjentacyjny fachowych terminów czeskosłowackich, jugosłowiańskich i polskich.

O godz. 14 min. 30 delegacje udały się autobusami do pobliskiego miasteczka Modrej, gdzie zwiedzili piękny zakład ludowej ceramiki słowackiej. Po zwiedzeniu ceramiki udali się do miejsca wycieczkowego t. zw. Harmonji, gdzie na wolnem powietrzu spędzili w miłym nastroju wieczór.

W dniu 28 maja o godz. 9 rano nastąpiły dalsze obrady zebrania. Obrady rozpoczęły się referatem p. Dr. Svatonia o organizacji urzędników Kas Oszczędności w Czechosłowacji, o kursach i t. p. sprawach dotyczących urzędników.

Po referacie p. Dr. Svatonia, p. Tułacz informacyjnie podał do wiadomości jak przedstawia się sprawa stosunków służbowych i uposażeniowych urzędników Komunalnych Kas Oszczędności w Polsce.

Następnie wygłosił p. Dr. Svatoń obszerny referat na temat gospodarczej sytuacji w Czechosłowacji.

Ze strony jugosłowiańskiej wygłosił referat p. Dr. Novaković, ze strony polskiej p. dyr. Tułacz.

Nad referatami wywiązała się dyskusja, poczem p. Dr. Uhma wygłosił referat o nowych prawach gospodarczych wydanych w Polsce, a mających na celu złagodzenie kryzysu.

W dalszym ciągu po 5 min. przerwie nastąpił wybór prezydjum Zrzeszenia na rok 1933. Do prezydjum wybrano następujące osoby:

Prezesem Zrzeszenia Słowiańskich Kas Oszczędności wybrany został p. Juljusz Zdanowski, Prezes Związku Związków K. K. O. Warszawa.

Wiceprezesami:

Dr. Stefan Uhma ze Lwowa, ze strony polskiej,

Dr. Otakar Cmunt, ze strony czeskosłowackiej,

Rudolf Erber, ze strony jugosłowiańskiej.

Sekretarzem Zrzeszenia wybrany został p. Mgr. M. Tułacz.

Zastępcami wiceprezesów wybrani zostali:

dyr. Twarożek (Czech.),

Dr. Novaković (Jug.),

dyr. Rożkowski (Polska).

Zastępcami sekretarza zostali wybrani:

Dr. Svatoń i M. Barcal (Czechosł.),

Dr. M. Bozić i p. Racić (Jugosł.),

dyr. Kazimierz Słomski (Polska).

W dalszym ciągu obrad postanowiono zwołać w roku bież. Kongres Słowiańskich Kas Oszczędności we wrześniu do Krakowa. Organizację Kongresu pozostawiono prezydjum względnie delegacji polskiej.

O godz. 10 posiedzenie zostało zamknięte końcowemi mowami pp.: Dr. Uhmy (P), Erbera (J) i Dr. Cmunta (C).

O godz. 14 min. 30 udali się uczestnicy Walnego Zebrania statkiem w górę Dunaju do Dewinu, gdzie oglądali ruiny starożytnego zamku stojącego między widłami rzecznemi Morawy i Dunaju. Po zwiedzeniu ruin udali się uczestnicy na podwieczorek do leżącej w pobliżu wioski tej samej nazwy, poczem o godz. 19 m. 30 wrócili statkiem do Bratyslavy, gdzie mieli sposobność wziąć udział w manifestacji antyrewizjonistycznej państw Małej Ententy.

O godz. 21 odbyła się w salonach Reduty pożegnalna wieczerza, w czasie której wygłoszono wiele serdecznych mów ze strony wszystkich delegacyj.

Dorobek Zrzeszenia Słowiańskich Kas Oszczędności przez tak krótki czas działalności uważać należy jako bardzo poważny, albowiem przed zrzeszeniem otwiera się szerokie pole pracy i wzajemnego porozumienia.

Na zakończenie wypada jeszcze podnieść serdeczną gościnność gospodarzy, którzy na każdym kroku opiekowali się gośćmi.

Obrady toczyły się w nowym gmachu Kasy Oszczędności miasta Bratyslavy, który został już ukończony.

Gospodarzami Walnego Zebrania było miasto oraz Kasa Oszczędności miasta Bratisłavy, która mieściła się już w nowowybudowanym własnym wspaniałym gmachu.

Gmach Kasy Oszczędności miasta Bratyslavy.

Bilans Kasy Oszczędności miasta Bratyslavy za rok 1932 zamyka się sumą 262 miljonów kć.

O doskonałym rozwoju tej Kasy świadczą następujące dane:

Własny majątek Kasy wynosił w 1923 r. 19 tys. kć., w 1932 r. 4.700 tys. kć.

Pożyczki długoterminowe wynosiły w 1923 roku 7.700 tys. kć., w 1932 r. 97 milj. kć.

Pożyczki krótkoterminowe wzrosły w tym samym czasie z 4.200 tys. kć na 40.800 tys. kć.

Wkłady oszczędnościowe zaś z 22.700 tys. kć. na 200.800 tys. kć.

M. T.

Ruch wkładów oszczędnościowych zagranicą w 1932 r.

W artykule ogłoszonym w „Oszczędności“ w dniu 15 stycznia 1932 r. zanalizowaliśmy wpływ, który przesilenie gospodarcze wywarło na wkłady oszczędnościowe w różnych państwach, korzystając z danych o stanie wkładów do dnia 30 września 1931 r. Obecnie zapoznajmy się z ruchem wkładów za cały 1931 r., oraz w ciągu roku 1932.

W celu osiągnięcia większej porównalności będziemy brali pod uwagę, tak samo jak i w artykule poprzednim, przedewszystkiem dane dla państwowych kas oszczędności i tylko w braku tych danych dla ogółu kas oszczędności (Niemcy, Belgja, Czechosłowacja). Poza państwami, które uwzględniliśmy poprzednio, weźmiemy również pod uwagę Rumunję i Czechosłowację.

Stan wkładów w końcu trzech ostatnich lat przedstawiał się jak następuje:

Wkłady oszczędnościowe w dn. 31.XII w miljonach odnośnej waluty.

Państwa	1930 r.	1931 r.	1932 r.
Francja	14.682	20.200	22.888 *
Szwajcarja	2.019	2.328	2.567
Belgja	7.653	9.115	9.483
Polska	253,7	332,2	444,9
Niemcy	10.400	9.722	9.917
Czechosłowacja	18.066	21.626	21.535 *
Estonja	3,9	4,7	5,5
Łotwa	7,3	7,6	12,6
Węgry	73	54	61
Rumunja	245,2	547,5	802,3
Szwecja	338	382	451
Jugosławja	209,6	334,1	442,7

Z punktu widzenia stanu waluty poszczególnych państw możemy podzielić je na trzy grupy. Do pierwszej z nich wchodzą Francja, Szwajcarja, Belgja i Polska, w których kurs waluty nie ulegał wahaniom, a pozatem obrót dewizowy nie został ograniczony żadnemi restrykcjami prawnemi. Do drugiej grupy wchodzą Niemcy, Czechosłowacja, Estonja, Łotwa, Węgry i Rumunja, w których wartość waluty nie uległa formalnej zniżce, jednakże wprowadzono ograniczenia dewizowe: w Niemczech w dniu 15 lipca 1931 r., na Węgrzech w dniu 17 lipca 1931 r., w Czechosłowacji 3-go października 1931 r., na Łotwie 8-go października 1931 r., w Estonji 24-go października 1931 r. i w Rumunji w dniu 17 maja 1932 r. Do trzeciej grupy wchodzą Szwecja i Jugosławja, w których kurs waluty krajowej uległ dość znacznej zniżce.

Dla bliższego scharakteryzowania zmian stanu wkładów zaszłych w 1931 r. obliczmy wysokość tych zmian w stosunku do stanu w końcu 1930 r.

Wkłady w dniu 31 grudnia 1931 r. były wyższe (+) lub niższe (—) niż wkłady w dniu 31.XII.1930 r. w odsetkach:

Węgry	— 26,0	Czechosłowacja	+ 19,7
Niemcy	— 6,3	Estonja	+ 20,5
Łotwa	+ 4,1	Polska	+ 30,9
Szwecja	+ 13,0	Francja	+ 37,6
Szwajcarja	+ 15,3	Jugosławja	+ 59,4
Belgja	+ 19,1	Rumunja	+ 123,3

Przedewszystkiem zwraca uwagę nadzwyczaj silna różnorodność zmian zaszłych w stanie wkładów w 1931 r.

Zrozumiałym jest spadek wkładów na Węgrzech i w Niemczech, krajach najbardziej dotkniętych kryzysem finansowym, który w roku 1931 przejawił się w ostrej formie. Przyrost wkładów w pozostałych państwach, z wyjątkiem może Łotwy, był naogół dość silny. Intensywność wzrostu wkładów w Polsce ustępuje intensywności tylko trzech państw. Francja miała nadzwyczaj silny przyrost, różniąc się tem dość silnie nawet od Szwajcarji i Belgji. Rekordowy jednakże przyrost wykazały Jugosławja i szczególnie Rumunja, w której stan wkładów uległ przeszło podwojeniu. Tak silny wzrost wkładów w tych dwuch ostatnich państwach prawdopodobnie w znacznej mierze był skutkiem przesunięcia znacznej części wkładów z prywatnych instytucyj kredytowych do państwowych kas oszczędności.

Ogólne wyniki zmian statutu wkładów w 1932 r. przedstawiają się jak następuje:

Wkłady w dniu 31 grudnia 1932 r. były wyższe (+) lub niższe (—) niż wkłady w dniu 31 grudnia 1931 r. w odsetkach:

Czechosłowacja	— 0,5	Francja	+ 13,3
Niemcy	+ 2,0	Szwecja	+ 18,1
Belgja	+ 4,1	Jugosławja	+ 32,6
Szwajcarja	+ 10,2	Polska	+ 33,9
Estonja	+ 11,7	Rumunja	+ 46,5
Węgry	+ 12,8	Łotwa	+ 65,9

Różnorodność zmian zaszłych w 1932 r. jest daleko mniejsza niż w 1931 r., jest to rzeczą zrozumiałą, gdyż w roku 1932 kryzys finansowy nie miał tak ostrych i nieoczekiwanych przejawów jak w roku poprzednim.

Zniżkę wkładów i to stosunkowo nieznaczną wykazuje jedynie Czechosłowacja, Niemcy mają już zwyżkę, coprawda stosunkowo bardzo niewielką. Zwraca uwagę, że wśród tych państw, które w 1931 roku wykazały zwyżkę, jej natężenie naogół osłabło, za wyjątkiem Polski, Łotwy i Szwecji.

Polska wykazała bardzo poważną zwyżkę, wyprzedzając w roku 1932 nawet Francję, w której przyrost wkładów w roku 1932 w porównaniu z rokiem poprzednim uległ poważnej zniżce.

Zwraca uwagę, że w Szwecji, w której spadek wartości waluty w roku 1932 zwiększył się i to dość znacznie, albowiem wówczas gdy w marcu wynosił 25,9% wartości, we wrześniu doszedł do 33,6%, w październiku nawet do 35,0%, przyrost wkładów jednak był dość znacznym.

W Jugosławji spadek wartości dinarów zaznaczył się na obcych giełdach (kursy wewnętrzne zostały fikcyjnie utrzymane) dopiero w drugiej połowie 1932 roku, gdyż spadek wartości donara wynosił w czerwcu 1,0%, w lipcu — 5,1%, w sierpniu 8,7%, we wrześniu 9,8%, w październiku 20,0%, w listopadzie 23,3%, w grudniu 23,6%. Jednakże pomimo to stan wkładów uległ dość znacznej zwyżce, coprawda daleko mniejszej tak w odsetkach, jak i nawet w liczbach bezwzględnych niż w roku 1931.

Zmiany stanu wkładów w poszczególnych miesiącach charakteryzują nam następujące liczby:

---

*) Wobec braku danych za grudzień wzięto dane za listopad 1932 r.

Źródło: Bulletin Mensuel de Statistique de la Société des Nations.

Wkłady oszczędnościowe w końcu poszczególnych miesięcy w miljonach odnośnej waluty.

Miesiące	Francja	Szwajcarja	Belgja	Polska	Niemcy	Czechosłowacja	Estonja	Łotwa	Węgry	Rumunja	Szwecja	Jugosławja
I	21.348	2.497	9.270	346,6	9.887	21.781	4,8	7,8	54	603,3	387	352,2
II	21.454	2.513	9.362	356,8	9.989	21.819	4,7	8,1	58	640,3	390	369,6
III	21.744	2.522	9.347	369,7	9 950	21.768	4,8	8,3	58	661,3	399	385,1
IV	21.937	2.526	9.437	378,4	9.956	21.749	4,9	8,6	60	670,1	414	383,5
V	22.108	2.529	9.499	383,2	9.905	21.677	5,0	9,0	61	670,6	420	384,6
VI	22.161	2.532	9.524	386,1	9.800	21.904	5,1	9,3	60	665,4	423	383,5
VII	22.230	2.538	9.540	394,9	9.717	21.782	5,1	9,6	60	691,7	429	383,8
VIII	22.391	2.545	9.490	397,3	9.734	21.725	5,1	9,9	60	705,5	437	391,2
IX	22.505	2.550	9.455	401,1	9.730	21.616	5,1	10,4	60	701,0	438	400,1
X	22 649	2.551	9.470	407,3	9.759	21.564	5,2	11,0	60	704,1	439	402,5
XI	22.888	2.554	9.452	415,5	9.783	21.535	5,3	11,6	62	743,7	438	410,0
XII		2.567	9.483	444,9	9.917		5,5	12,6	61	802,3	451	442,7

Źródło: Bulletin Mensuel de Statistique de la Société des Nations.

Najbardziej korzystnym należy uznać przyrost wkładów w mniej więcej jednakowej wysokości w poszczególnych miesiącach, wskazuje to bowiem na posiadanie stałej klijenteli, która składa zaoszczędzone stopniowo kwoty do instytucyj kredytowych. Ma się rozumieć, że pewne odchylenia są zupełnie możliwe, gdyż zapotrzebowanie pieniędzy ulega również wahaniom sezonowym, weźmy chociażby pod uwagę dla pracowników umysłowych okresy urlopów letnich i zakupów jesiennych, dla rolników okres robót polnych i t. p. Dość duże odchylenia w grudniu są również możliwe wobec dopisywania do wkładów odsetek, które zwiększają znacznie ogólny przyrost wkładów.

Wahania bardzo znaczne wielkości przyrostu, lub też zmniejszenie się nawet ogólnej sumy wkładów w poszczególnych miesiącach jest objawem dość niepomyślnym, gdyż jest skutkiem przerzucania się klijenteli z innych instytucyj kredytowych względnie tezauryzowania znacznych kwot w domu. Przyrost wkładów w tych warunkach nie jest więc wynikiem normalnie zaoszczędzonego dochodu, lecz zmian w sposobie lokaty posiadanych funduszy.

Stały przyrost wkładów i to dość równomierny wykazują Francja, Szwajcarja i Polska. Stały przyrost, jednakże o bardzo niejednakowem natężeniu z niewielkim nawet spadkiem w dwuch miesiącach mamy w Rumunji i Jugosławji, a w czterech miesiącach w Belgji, przyczem spadek w jednym miesiącu jest dość silny. W Niemczech spadek zaznacza się już w pięciu miesiącach, (marzec, maj, czerwiec, lipiec i wrzesień). W Czechosłowacji spadek jest tendencją dominującą, jedynie miesiące luty i czerwiec wykazują zwyżkę stanu wkładów w porównaniu z miesiącem poprzednim.

Dr. J. Piekałkiewicz.

Zagadnienie uwolnienia pracowników K. K. O. od obowiązku ubezpieczenia w Z. U. P. U.

Niezmiernie aktualne od dawna zagadnienie racjonalnego uregulowania stosunków ubezpieczeniowych pracowników Komunalnych Kas Oszczędności było ostatnio m. in. przedmiotem obrad na posiedzeniu Rady Związku Związków K. K. O., które się odbyło w dniu 12 listopada roku ubiegł. w Warszawie. W łączności z zamierzoną nowelizacją prawodawstwa o ubezpieczeniach społecznych oraz z opracowywanym obecnie przez Rząd projektem osobnej ustawy o zaopatrzeniu pracowników komunalnych Rada Związku Związków K. K. O. uchwaliła poprzeć wniosek, złożony w tej sprawie przez Związek Polskich Kas Oszczędności we Lwowie oraz postanowiła wszcząć u czynników miarodajnych zabiegi w celu zrealizowania wysuwanych dezyderatów.

Najważniejszy z tychże postulatów zmierza do uwolnienia pracowników Komunalnych Kas Oszczędności od obowiązku ubezpieczenia w zakładach ubezpieczeń pracowników umysłowych (t. j. na wypadek niezdolności do wykonywania zawodu, na starość, na wypadek śmierci tudzież na wypadek braku pracy) z tem, aby:

a) Komunalne Kasy Oszczędności, które na podstawie postanowienia art. 5 p. 6 rozporządzenia Prez. Rzplitej z dnia 24.XI.1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 90) posiadają własny fundusz emerytalny i zapewniają swym pracownikom uposażenie emerytalne nie niższe od przysługującego im w myśl cytowanego rozporządzenia, mogły uprawnienie to w dalszym ciągu zachować;

b) pracownicy tych Komunalnych Kas Oszczędności, które nie posiadają dotąd własnych funduszów emerytalnych, mogli korzystać z zaopatrzenia emerytalnego w funduszach emerytalnych poręczających związków komunalnych.

Mając na uwadze doniosłość tegoż zagadnienia, rozpatrzymy w poniższych uwagach stan faktyczny, jaki odnośnie stosunków ubezpieczeniowych istnieje

w Komunalnych Kasach Oszczędności, oraz celowość i ewentualne korzyści koncepcji wysuwanej przez Związek Polskich Kas Oszczędności we Lwowie.

I. Sytuacja obecna.

Ogół pracowników, zatrudnionych w Komunalnych Kasach Oszczędności (włącznie dyrektorów i kierowników Kas), dzieli się na: a) procowników stałych i b) pracowników kontraktowych.

a) Pracownicy stali[1]).

Grupa pracowników stałych (dożywotnich) obejmuje trzy kategorje urzędników, a mianowicie:

1) urzędników, pozostających na etacie poręczającego związku komunalnego (miasta lub powiatu), a zatrudnionych przejściowo lub na dłuższy czas w Komunalnej Kasie Oszczędności;

2) dawnych stałych urzędników komunalnych, przejętych już formalnie przez Komunalną Kasę Oszczędności z etatu komuny;

3) urzędników, mianowanych na dożywocie przez organy Komunalnych Kas Oszczędności.

Z pośród powyższych trzech kategoryj pracowników stałych, zagadnienie, omawiane w niniejszym artykule, dotyczy jedynie urzędników, wymienionych w ostatnim punkcie tej grupy, ponieważ pracownicy pierwszego i drugiego rodzaju są zwolnieni od obowiązku ubezpieczenia w zakładach ubezpieczeń pracowników umysłowych z mocy swego charakteru służbowego — jako pracownicy związków komunalnych lub ich przedsiębiorstw i zakładów.

W szczególności urzędnicy wymienieni pod punktem 1) mają zapewnione prawa emerytalne — podobnie jak wszyscy inni stali (dożywotni) urzędnicy komunalni — według zasad o zaopatrzeniu funkcjonarjuszów państwowych lub, jeśli chodzi o stałych urzędników komunalnych b. dzielnicy pruskiej, według zasad ustalonych w art. 3 rozporządzenia Komisarjatu Naczelnej Rady Ludowej z dnia 31.VII.1919 r. o poborach urzędników, wzgl. w miejscowych statutach emerytalnych albo w osobnych umowach, zawartych między korporacjami komunalnemi a urzędnikiem.

Podobnie ma się rzecz z urzędnikami, wyszczególnionymi pod punktem 2), t. j. z pracownikami przejętymi przez Kasy Oszczędności z etatu komuny. Urzędnicy ci zachowują w zasadzie wszystkie nabyte według wyżej podanych zasad uprawnienia wobec komuny (stałość czyli dożywotność stosunku służbowego, prawa emerytalne i zaopatrzenie dla rodziny na wypadek ich śmierci, zapewnienie formalnego postępowania dyscyplinarnego w razie pociągnięcia do odpowiedzialnóści i t. p.). Specjalna umowa, zawarta między komuną a Kasa Oszczędności określa sposób i wysokość zwrotu przez Kasę Oszczędności wszelkich świadczeń pieniężnych, płaconych przez komunę danemu urzędnikowi, tudzież przejęcie przez Kasę Oszczędności odpowiedniej części zaopatrzenia emerytalnego w przyszłości.

Jeżeli chodzi natomiast o urzędników Komunalnych Kas Oszczędności, wyszczególnionych pod punktem 3) t. j. mianowanych na dożywocie przez organy Kas Oszczędności i mających zapewnione prawa emerytalne według zasad ustalonych specjalnemi statutami emerytalnemi, uchwalonemi przez władze Kas, to wniosek Związku Polskich Kas Oszczędności we Lwowie domaga się — jak to zaznaczyliśmy już na wstępie — wobec mającej nastąpić w najbliższym czasie nowelizacji rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, aby pracownicy odnośnych Kas Oszczędności zachowali nadal wspomniane uprawnienia w całej ich rozciągłości. Dodać tu należy, że ilość Kas Oszczędności, które kwestję ubezpieczenia pracowników uregulowały w własnym zakresie, jest stosunkowo nieliczna. Np. na obszarze Województwa Poznańskiego i Pomorskiego Kas takich jest tylko 19 na ogólną ilość 123, a łączna suma funduszów emerytalnych, utworzonych przez nie w tym celu wynosiła w dniu 31.I.1933 r. zł. 250.041,47.

b) Pracownicy kontraktowi

Jak natomiast uregulowane są stosunki ubezpieczeniowe grupy pracowników kontraktowych Komunalnych Kas Oszczędności, którzy stanowią lwią część ogółu urzędników, zatrudnionych w Komunalnych Kasach Oszczędności?

Pracownicy ci podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek braku pracy, na wypadek niezdolności do wykonywania zawodu, na starość oraz na wypadek śmierci w Zakładach Ubezpieczenia Pracowników Umysłowych,— w myśl przepisów cytowanego wyżej rozp. Prez. Rzplitej z dnia 24.XI.1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, które obowiązek taki nakłada na wszystkich pracowników kontraktowych.

Otóż naczelnym postulatem Związku Polskich Kas Oszczędności we Lwowie jest właśnie wyłączenie tychże pracowników z wspomnianego przymusu ubezpieczenia w Z. U. P. U., a w miejsce tego zapewnienie im zaopatrzenia emerytalnego przez K. K. O. w własnym zakresie lub wspólnie z ich związkami poręczającemi.

Zanim rozważymy dopuszczalność takiego uregulowania stosunków ubezpieczeniowych pracowników kontraktowych K. K. O. z punktu widzenia prawnego, zastanowimy się wpierw nad dodatniemi i ujemnemi skutkami, jakie zrealizowanie tejże koncepcji pociągnęłoby dla Kas Oszczędności i ich urzędników.

II. Czy wyłączenie pracowników K. K. O. z przymusu ubezpieczenia w Z. U. P. U. byłoby celowe?

Ponieważ skutki ewent. urzeczywistnienia postulatów Związku Polskich Kas Oszczędności we Lwowie dotyczą nietylko Kas Oszczędności, ale również samych urzędników K. K. O., należy dodatnie i ujemne strony wspomnianego zagadnienia ocenić z punktu widzenia: 1) interesów tych pracowników, oraz 2) interesów Komunalnych Kas Oszczędności.

1) Interesy pracowników K. K. O.

Dla interesów pracowników K. K. O. najkorzystniejszy jest taki system ubezpieczenia, który zapewnia im — przy możliwie najmniejszych cięża-

[1]) Autor rozpatruje stosunki istniejące w Poznańskiem.

rach z tytułu opłat emerytalnych — możliwie największą sumę świadczeń (renta inwalidzka, starcza, wdowia, sieroca, pomoc lecznicza dla ubezpieczonego i t. p.). Powstaje zatem kwestja, jaki z systemów ubezpieczeniowych, wchodzących tutaj w rachubę, jest pod względem wysokości świadczeń w stosunku do wysokości ciężarów dla pracowników K. K. O. najlepszy, w szczególności czy ubezpieczenie w zakładach ubezpieczeń pracowników umysłowych jest mniej korzystne od ubezpieczenia według innych zasad?

Tabela porównawcza emerytur etatowych pracowników państwowych i komunalnych tudzież pracowników kontraktowych.

LATA	Emerytura funkcjonarjuszów państwowych w %	Emerytura pracowników komunalnych w %	Emerytura pracowników kontraktowych w %
1	—	—	—
2	—	—	—
3	—	10.00	—
4	—	13.33	—
5	—	16.66	40
6	—	18.33	40
7	—	19.99	40
8	—	21.66	40
9	—	23.33	40
10	—	25.00	40
11	—	26.66	42
12	—	28.33	44
13	—	29.99	46
14	—	31.66	48
15	40.0	33.33	50
16	42.4	34.99	52
17	44.8	36.66	54
18	47.2	38.33	56
19	49.6	39.99	58
20	52.0	41.66	60
21	54.4	43.33	62
22	56.8	44.99	64
23	59.2	46.66	66
24	61.6	48.33	68
25	64.0	49.99	70
26	66.8	51.66	72
27	69.6	53.33	74
28	72.4	54.99	76
29	75.2	56.66	78
30	78.0	58.33	80
31	80.8	59.99	82
32	83.6	61.66	84
33	86.4	63.33	86
34	89.2	64.99	88
35	92.0	66.66	90
36		68.33	92
37		69.99	94
38		71.66	96
39		73.33	98
40		75.00	100

Dla łatwiejszego zorjentowania się w tej materji przytoczyliśmy powyżej zestawienie porównawcze zasadniczych świadczeń emerytalnych, z których korzystają:

1) funkcjonarjusze państwowi według zasad ustalonych ustawą z dnia 11.XII.1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46), znowelizowaną ostatnio ustawą z dnia 18.III.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239);

2) urzędnicy komunalni w województwie poznańskiem i pomorskiem według zasad ustalonych rozporządzeniem Komisarjatu Naczelnej Rady Ludowej z dnia 31.VII.1919 r.;

3) pracownicy kontraktowi według zasad ustalonych rozporządzeniem Prez. Rzplitej z dnia 24.XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 90).

Ciężary natomiast, związane z uiszczaniem przez czynnych pracowników składek emerytalnych, wynoszą obecnie:

dla funkcjonarjuszów państwowych — 8% płacy podstawowej w odpowiedniej grupie zarobkowej,

a dla pracowników kontraktowych — 10% (z tego 2% na wypadek braku pracy), przyczem obowiązek płacenia składek tych dzieli się między pracodawcę i ubezpieczonego w następujący sposób:

wysokość wynagrodzenia	część pracodawcy	część ubezpieczonego
od 60 — 400 zł. mies.	$3/5$	$2/5$
„ 400 — 800 „ „	$1/2$	$1/2$
ponad 800 „ „	$2/5$	$3/5$

Pracownicy komunalni, do których zaopatrzenia emerytalnego obowiązane są same komuny według zasad rozp. Komisarjatu Nacz. Rady Ludowej b. dzieln. pruskiej, nie płacą składek emerytalnych, ponieważ ani w tem rozporządzeniu, ani w ustawie pruskiej z dnia 30.VII.1899 r. o urzędnikach komunalnych nie są one przewidziane.

Z powyższego wynika, że — wbrew supozycji — ubezpieczenie w Z. U. P. U. nie jest specjalnie uciążliwe w porównaniu z ubezpieczeniem według innych zasad. Przeciwnie, jest ono korzystniejsze od warunków ubezpieczenia pracowników państwowych zarówno co do wysokości świadczeń emerytalnych (najwyższy wymiar emerytury 100% wobec 92%) i okresu lat służby, począwszy od którego przysługuje emerytura (5 lat wobec 15 lat), jakoteż co do wysokości składek emerytalnych (4%, 5%, lub 6% wobec 8%) a nawet od warunków ubezpieczenia pracowników komunalnych w województwie poznańskiem i pomorskiem, zwłaszcza co do wysokości świadczeń emerytalnych.

Okoliczność ta nie przesądza jednak celowości wyłączenia pracowników K. K. O. z przymusu ubezpieczenia w Z. U. P. U. i zapewnienia im w to miejsce zaopatrzeń emerytalnych w funduszach własnych Komunalnych Kas Oszczędności. W ogólności bowiem należy stwierdzić, że wszystkie z powyższych systemów ubezpieczeniowych są stosunkowo mało korzystne z punktu widzenia interesów pracowników K. K. O., a to wskutek dysproporcji między świadczeniami publicznych zakładów ubezpieczeń na rzecz ubezpieczonych, a ciężarem płaconych przez tychże składek emerytalnych. Istotna przyczyna tej dysproporcji tkwi w bardzo wysokich kosztach administracyjnych wspomnianych zakładów, zmuszonych utrzymywać olbrzymi aparat urzędniczy dla zapewnienia sprawności ich funkcjonowania. Natomiast koszt zarządzania przez poszczególne Kasy Oszczędności własnym funduszem jest znikomy, co umożliwiałoby im tem samem odpowiednie podwyższenie świadczeń emerytalnych na rzecz ubezpieczonych pracowników względnie wydatne obniżenie składek emerytalnych. Warunki ubezpieczenia pracowników w funduszach K. K. O. nie mogłyby być zresztą mniej korzystne

od warunków emerytalnych pracowników państwowych lub kontraktowych, stosownie do przepisów rozp. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, które dopuszczają możliwość zwolnienia urzędników komunalnych od obowiązku ubezpieczenia w Z. U. P. U. tylko w wypadku, „o ile mieliby zapewnione prawa co do uposażenia emerytalnego nie mniejszego od przysługującego funkcjonarjuszom państwowym lub przewidzianego w rozporządzeniu o ubezpieczeniu pracowników umysłowych".

Bezsprzecznie większy pożytek od ewentualnego polepszenia warunków emerytalnych odnieśliby pracownicy K. K. O. — w wypadku zapewnienia im praw emerytalnych w funduszach emerytalnych Komunalnych Kas Oszczędności lub ich związków poręczających — w formie ściślejszego związania ich z instytucją, w której są zatrudnieni. Kwestja wyłączenia pracowników K. K. O. z przymusu ubezpieczenia w Z. U. P. U. i ubezpieczenia ich w miejsce tego w funduszach utworzonych przez Kasy, jest pierwszym krokiem w kierunku stabilizacji personelu Kas. Wiąże się ona bezpośrednio z szeregiem problemów nieuregulowanych dotąd zupełnie przez większość K. K. O. lub unormowanych połowicznie i w sposób mało zadawalniający, a mianowicie: a) z należytem unormowaniem stosunku służbowego czyli określeniem praw i obowiązków urzędników K. K. O., b) z ustaleniem rodzaju i ilości stanowisk służbowych w administracji Kasy oraz wysokości uposażeń, przywiązanych do ustalonych stanowisk, c) z postanowieniem przepisów dyscyplinarnych dla pracowników Kasy i t. p. zagadnień, które łącznie składają się na ustabilizowanie stosunku służbowego pracowników.

b) Interesy K. K. O.

Korzyści, jakie Komunalne Kasy Oszczędności odniosłyby z urzeczywistnienia omawianej koncepcji, zwłaszcza w jej drugiej alternatywie t. j. w wypadku uprawnienia ich do tworzenia własnych funduszów emerytalnych, są dwojakie.

Po pierwsze poruszony wyżej moment stabilizacji, niezmiernie doniosły dla pracowników K. K. O., nie jest również bez znaczenia dla samych Kas Oszczędności. Można dyskutować nad kwestją, jaki rodzaj stosunku służbowego pracowników K. K. O. — kontraktowy lub etatowy — odpowiada lepiej charakterowi bankowemu Komunalnych Kas Oszczędności. Jak bowiem z jednej strony w etatyzowaniu pracowników można doszukiwać się zarodka biurokratyzacji i czynnika pozbawiającego instytucję żywotności i prężności, tak z drugiej strony w stabilizacji tej można równie dobrze upatrywać — przy racjonalnej organizacji pracy i odpowiednim systemie kontroli — jeden z przemożnych motorów pobudzających personel do wytężonej i owocnej pracy, albowiem przyczynia się ona bezpośrednio do zainteresowania pracowników w pomyślnych wynikach działalności instytucji, z którą łączą ich dożywotnie węzły. Za przykład pod tym względem mogą służyć Czesko-słowackie Kasy Oszczędności, które pomyślny swój rozwój zawdzięczają w dużej mierze wydajnej działalności racjonalnie dobranego, wykwalifikowanego i ustabilizowanego, a zatem świadomego swych praw i obowiązków personelu.

Druga ważna korzyść, jaką omawiany problem przysporzyłby Komunalnym Kasom Oszczędności, wynika z zatrzymania w rękach Kas znacznych sum pieniężnych, częściowo płaconych przez nie tytułem składek emerytalnych, częściowo zaś potrącanych z uposażeń ich urzędników i przekazywanych do zakładów ubezpieczeń pracowników umysłowych. Jakkolwiek utworzone z tychże kwot fundusze emerytalne stanowiłyby własność urzędników K. K. O., to jednak Kasy Oszczędności, sprawując ich administrację, miałyby możność racjonalnego użytkowania akumulowanych zasobów kapitałowych (rzecz jasna z przestrzeganiem zasad pupilarnej pewności) i zasilenia w ten sposób swych kapitałów obrotowych.

Wyłuszczone wyżej korzyści, jakie zapewniłoby Kasom Oszczędności wyłączenie ich pracowników z pod przymusu ubezpieczenia w Z. U. P. U. świadczą dostatecznie o celowości rozpatrywanego problematu.

Nie jest on pozbawiony jednak stron ujemnych. W szczególności realizacja postulatu Związku Polskich Kas Oszczędności we Lwowie natrafia na szereg przeszkód, które uniemożliwiają rychłe i zadawalniające rozwiązanie w najbliższej przyszłości kwestji uregulowania stosunków ubezpieczeniowych pracowników K. K. O. W jednym z następnych artykułów omówimy trudności prawne, nastręczające się przy opracowaniu statutów emerytalnych oraz trudności finansowe i techniczne, które się wiążą z utworzeniem przez Kasy Oszczędności lub wspólnie z ich związkami poręczającemi własnych funduszów emerytalnych.

Dr. Z. Witkowski.

Wiadomości bieżące

ORZECZNICTWO SĄDOWE I ADMINISTRACYJNE.

Poręka.

Sąd Najwyższy rozpatrywał sprawę poręki, którą udzielił pozwany za swego syna. Skarga kasacyjna zarzuca wyrokowi, że sąd oparł się na błędnej przesłance, jakoby wierzyciel nie mógł się zwrócić z poszukiwaniem należności do poręczyciela z pominięciem dłużnika (art. 2021 k. c. i art. 4 i 142 u. p. c.). Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że zarzut skargi kasacyjnej jest słuszny, gdyż poręczyciel, jeśli zwrócone przeciwko niemu zostało powództwo może żądać jedynie rozstrząśnięcia majątku dłużnika. Jeśli jednak z tego dobrodziejstwa nie chce korzystać lub też nie wykaże majątku dłużnika dostatecznego do pokrycia poszukiwanej należności, odpowiada za dług osobiście.

Poszukiwanie swej pretensji może być skierowane przez wierzyciela przeciwko poręczycielowi przed zwróceniem się do

dłużnika, odpowiedzialność bowiem poręczyciela w stosunku do wierzyciela jest taka sama, jak i dłużnika. (Orzeczenie Izby Pierwszej Sądu Najwyższego z 4 lutego 1932 c. 2961/31).

Redukcja zobowiązań dłużnika nie skutkuje redukcji odpowiedzialności poręczyciela.

Pozywający żądał zasądzenia od firmy X z weksla, którego zapłatę poręczyli solidarnie współwłaściciele sumy zł. 800 solidarnie od firmy i poręczycieli. W toku postępowania wynikło, że firmie X naskutek układu z wierzycielami w postępowaniu upadłościowem zredukowano długi do 20%. Pozwani na rozprawie wnieśli o zasądzenie od nich należności w granicach 20%. Sąd grodzki zasądził od pozwanej firmy 20% należności oraz całość długu solidarnie od poręczycieli. Sąd Okręgowy wyrok ten uchylił i zasądził od wszystkich współpozwanych 20% należności solidarnie. Sprawa znalazła się w trybunale kasacyjnym. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że, przez uzyskanie poręczenia za dług handlującego, wierzyciel zabezpiecza się przed ewentualną niewypłacalnością swego dłużnika-handlującego, a więc i skutkami mającej mu być ogłoszoną upadłości, że niesłuszne byłoby zmniejszenie lub unicestwienie tego zabezpieczenia w przypadku ,gdyby ewentualność, przed którą poręczenie miało obronić wierzyciela, nastąpiła t. j. w razie upadłości handlującego, że pozatem, choć poręczenie domniemywa istnienie zobowiązania głównego, lecz wystarcza, by to ostatnie miało charakter zobowiązania naturalnego, a ten charakter zachowuje zobowiązanie upadłego do zapłaty tej części jego długów, której zmniejszenie uzyskał na mocy zawartego z wierzycielami układu,

że zarówno współdłużnik solidarny, jak i poręczyciel solidarny, nie mogą zasłaniać się przeciwko wierzycielowi zarzutami, służącemi dłużnikowi tylko osobiście (art. 1208 ust. 2 i art. 2036 ust. 2 k. c. a skoro upadłość sprowadza jedynie skutki indywidualne, ograniczone tylko do handlującego, który osobiście zawiesił swe wypłaty, to zmniejszeniem długu z mocy układu zasłaniać mogłaby się jedynie współpozwana spółka ,której upadłość była ogłoszona, a nei jej poręczyciele, solidarnie współpozwani,

że w myśl tych przesłanek nie jest trafny wniosek Sądu Okręgowego, iż skoro zobowiązanie główne, za które współwłaściciele spółki poręczyli solidarnie, uległo redukcji do 20% z mocy układu upadłej spółki, to i zobowiązanie ich jako poręczycieli uległo zmniejszeniu w tej samej wysokości. Z tych względów Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok. Teza Sądu Najwyższego: „Redukcja zobowiązania głównego naskutek układu dłużnika z wierzycielami w postępowaniu upadłościowem nie skutkuje redukcji odpowiedzialności solidarnych poręczycieli". (Orzeczenie Izby Pierwszej Sądu Najwyższego z 30 czerwca 1932 r. c. 3058/31).

O odsetki należy skarżyć jednocześnie ze skargą o dług.

Sąd Apelacyjny zasądził od P. K. O. na rzecz powódek kwotę 2.250 dolarów z różnicą kursu, natomiast odsetek wobec braku wniosku nie zasądził P. K. O. wypłaciła tylko sam kapitał. Wobec tego powódki wystąpiły do sądu z żądaniem zasądzenia od P. K. O. odsetek. Sąd Okręgowy powództwo oddalił. Sąd Apelacyjny uchylił wyrok Sądu Okręgowego i zasądził od P. K. O. nieprzedawnione odsetki za lat 5. W skardze kasacyjnej P. K. O. zarzuca, że Sąd Apelacyjny uwzględnił powództwo z obroną art. 1153 k c. i 711 u. p. c, Z mocy art 1153 odsetki, stanowiące wynagrodzenie wierzycielowi szkód i strat, poniesionych z powodu opóźnienia się dłużnika z zapłatą przypadającej od niego sumy, należą się od dnia skargi, aby jednak skarga, wniesiona przed sąd, mogła pociągać za sobą na zasadzie art 1153 k. c. bieg odsetek zwłoki, winna zawierać, prócz żądania kapitału, także żądanie zasądzenia odsetek od niego, gdyż inaczej odsetki te nie mogą być przyznane przez sąd, który nie ma prawa wyrokować ponad żądania stron. I jeżeli żądanie zasądzenia prócz kapitału odsetek nie było zgłoszone, bieg ich z chwilą wytoczenia powództwa nie rozpoczął się wcale, a wobec tego nie mogą też one być żądane za ten czas w następstwie w oddzielnem powództwie.

Sąd Najwyższy uwzględnił skargę kasacyjną P. K. O. i zaskarżony wyrok uchylił. Teza Sądu Najwyższego: „Wierzyciel, który, żądając zasądzenia mu sumy długu nie żądał w powództwie zasądzenia mu należnych odsetek, nie może następnie dochodzić tych odsetek w oddzielnem powództwie. (Orzeczenie Izby pierwszej Sądu Najwyższego z 14 czerwca 1932 c. 2752/31).

Weksle in blanco.

Sąd Najwyższy rozpatrywał sprawę o wypełnienie wekslu niezgodnie z wolą wystawcy. Skarżący dopatrywali się w tem fałszu weksli, wnosząc oprócz sprawy cywilnej sprawę karną. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że fałsz wekslu polegać może na sfałszowaniu podpisu na wekslu, bądź też na zmianie już istniejącego tekstu wekslu (art. 68 i 69 prawa wekslowego), nie stanowi atoli fałszu wypełnienie wekslu in blanco niezgodnie z wolą wystawcy, które jedynie w przypadku udowodnienia mogłoby mieć wpływ na unormowanie stosunków między bezpośrednimi kontrahentami, wbrew treści wekslu.

Z tego powodu Sąd Najwyższy kasację oddalił, ustalając zasadę, że „wypełnienie wekslu, wydanego in blanco, niezgodnie z wolą wystawcy nie stanowi fałszu wekslu, który może polegać na sfałszowaniu podpisu na wekslu lub na zmianie już istniejącego tekstu wekslu". (Orzeczenie Izby Pierwszej Sądu Najwyższego z 20 maja 1932 r. I c. 2112/31).

KRONIKA KRAJOWA.

Sprawa likwidacji operacyj dolarowych.

Operacje dolarowe w K. K. O. zgrupowanych w Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności są stosunkowo bardzo nieliczne. Jednak pewną ilość ich w naszych K. K. O. spotykamy. Z tego powodu podajemy okólnik Związku Lwowskiego w sprawie likwidacji operacyj dolarowych, jako pochodzący z terenu mającego w tych sprawach duże doświadczenie.

„Załamanie się dolara, znaczne wahania kursowe, a przedewszystkiem niepewność, jak ustabilizuje się jego wartość w najbliższej przyszłości, wywołują konieczność wydania pewnych, chociażby najogólniejszych wskazówek, jakie stanowisko K. O. zająć powinny wobec tej zmiany sytuacji, aby ustalić w granicach możliwości jednolite postępowanie.

Naczelnem zadaniem powinno być konsekwentne dążenie do likwidacji operacyj dolarowych przy zabezpieczeniu się od strat kursowych.

Wszystkie dotychczasowe nasze zalecenia, zmierzające do ochrony przed stratą kursową, były podyktowane ewentualnością zwyżki kursu dolara.

Obecna gruntowna zmiana sytuacji, t. j. zniżka kursu poniżej bilansowej wartości z dnia 31 grudnia 1932 r. — zł.

8.85, wymaga wręcz przeciwnego postępowania z wyjątkiem jedynej niezmienionej zasady, t. j. utrzymywania stale absolutnej równowagi bilansu dolarowego, bez żadnych jednostronnych nadwyżek, a już raczej odwrotnie, niż dotychczas, bo po stronie pasywów bilansu.

Dawniej było koniecznym warunkiem bezwzględne lokowanie wkładów dolarowych w aktywach płatnych w tej samej walucie, wzgl. w złotych w złocie i dostosowywanie aktywów do zobowiązań dolarowych. Obecna sytuacja wymaga odwrotnego podejścia do tego zagadnienia. a mianowicie w miarę spłat, a zatem ubytku w aktywach dolarowych lub przemiany długów dolarowych na złotowe powinna następować wypłata wkładek dolarowych lub ich przemiana na złoto i to o ile możności w granicach tych samych kwot dziennych i po tym samym kursie, względnie przy wypłacie wkładek po kursie dnia poprzedniego realizacji aktywów.

Tylko bardzo skrupulatne przestrzeganie tej stałej równowagi może Kasę nawet przy największych wahaniach kursowych ochronić przed stratą.

Przestrzeganie tego idealnego postulatu będzie o tyle utrudnione, że zgłoszenia po zwrot wkładów mogą występować masowo i bez ograniczeń, podczas, gdy realizacja aktywów podlega ograniczeniom umownym i może następować tylko sukcesywnie w terminach ich płatności, lub nawet zawodzi kosztem wzrostu zaległości.

Jedynym środkiem ,jakim po wyczerpaniu zapasów kasowych i lokat dolarowych Kasa w tym celu dysponuje. jest zaprzestanie wypłat à vista i ścisłe przestrzeganie terminów wypowiedzenia wkładek, nawet na wypadek zgody strony na wypłatę w złotych lub przemianę wkładki dolarowej na złotową

Przypuszczalnie gros klijenteli zgodzi się na wypłatę w złotych po kursie dnia ,lub przemiany wkładki na zwykłą złotową, ale i przy tych transakcjach trzeba zachować granicę i to możliwie codziennie, a mianowicie tylko taką samą kwotę wkładów dolarowych przerachowywać, jaka powstanie tego dnia z przerachowania aktywów dolarowych na złoto.

Takie, w miarę możności bezzwłoczne przerachowanie należy traktować, jako wyjątkową ulgę dla klienta, wobec czego i kurs przeliczenia może być nieco niższy od obowiązującego w danym dniu, podanego przez Bank Polski.

Terminarz wypowiedzianych wkładek dolarowych musi być bardzo dokładnie prowadzony.

Zwracamy uwagę, że postępowanie z klijentelą wkładkującą musi być bardzo przezorne, aby nie pogłębiać panującego zaniepokojenia.

Przemiana aktywów dolarowych na złotowe da się podzielić na trzy główne działy:

1. gotówkę w kasie ,lokaty dolarowe w bankach i Kasach Oszczędności należy przedewszystkiem zużyć na wypłatę wkładów dolarowych, a ewent. pozostałość raczej przemienić na lokatę złotową ,bo nawet gdyby potem dolary trzeba było kupować za gotówkę w ilościach potrzebnych na codzienne zwroty wkładów ,nie może grozić Kasie z tego tytułu strata, gdyż zakupione z lokaty złotowej dolary po jakimkolwiek nawet kursie nie spowodują straty, o ile ten kurs będzie obowiązywał obustronnie, t. j. w aktywach i pasywach, podczas gdy spadek kursu od nadwyżki aktywów nad pasywami może spowodować stratę.

2. weksle bieżące i zaległe; spłaty i prolongaty należy przyjmować o ile możności w złotych, a nawet wezwać strony do odnowienia nawet bez upłaty na kapitał zaległych weksli dolarowych z przeliczeniem ich na złote i w ten sposób uzyskaną z przemiany sumę zużyć na przemianę wkładów dolarowych na złotowe. W danym wypadku można wybrać z terminarza odpowiednio wypowiedziane pozycje i klijenta wezwać dla dokonania transakcji.

3. pożyczki hipoteczne dolarowe należy stronom wypowiedzieć z zachowaniem przewidzianego w skrypcie dłużnym terminu wypowiedzenia i wezwać do spłaty pożyczki z uwagą, że Kasa byłaby skłonną resztę pożyczki pozostawić nadal przy hipotece, o ile klijent zezna i zaintabuluje odpowiednią deklarację (wzór deklaracji podajemy poniżej).

Trzymając się ściśle równowagi bilansu dolarowego zwłaszcza obecnie, w czasie najkrytyczniejszym, t. j. wahań kursowych — może Kasa wyjść obronną ręką aż do chwili wyjaśnienia sytuacji i ustalenia wartości dolara, bo nawet przy możliwie najniższym jego kursie obustronna redukcja wartości w pasywach i aktywach Kasy poniżej zł. 8.85 nie wpłynie zupełnie na ostateczny zysk Kasy.

Jako techniczne uzupełnienie tych naszych zaleceń radzimy wprowadzić „rk różnic kursowych", a przyjąwszy za podstawę kurs 8.85 z dnia 31 grudnia 1932 r. przeprowadzać dziennie według sumarycznych zestawień wpływy i wypłaty dolarowe ewent. primanotowe przeliczenia na złote po dziennym kursie, wpisując różnicę kursu przy wypłatach na zyski, a przy poborach na utraty.

Wreszcie raz jeszcze podkreślamy, że postępować tu należy jak najbardziej oględnie, by nie powiększać zaniepokojenia w społeczeństwie, a dla obronnego wyjścia z sytuacji samych Kas —należy dążyć do tego, by dłużnikom o ile możności przeliczać ich zobowiązania po kursie dolara zbliżonym do parytetu — opierając się na kursie dolara z czasu, kiedy pożyczka została zaciągniętą. Uzyskane w ten sposób nadwyżki pozwolą ponieść te ewentualne straty ,jakieby wynikły ze straty na kursie przy przeliczaniu wkładów dolarowych na złote.

Oświadczenie.

Wedle skryptu dłużnego z daty .... zeznanego we formie aktu notarjalnego do L. rep. ...... notarjusza .... zobowiązał...... się zwrócić Komunalnej Kasie Oszczędności w .... wypożyczony .... kapitał w kwocie .... w ratach półrocznych po .... wraz z dodatkiem administracyjnym odsetkami zwłoki, oraz prowizją.

Na zasadzie tego skryptu zaintabulowanem zostało na rzecz Komunalnej Kasy Oszczędności w .... w stanie biernym realności obj. whl. .... prawo zastawu dla sumy pożyczkowej w kwocie .... spłacalnej w sposób skryptem dłużnym postanowiony, dla odsetek w wysokości dziesięć procent (10%) w stosunku rocznym, dla dodatku administracyjnego w wysokości ćwierć procent (¼%) półrocznie od każdocześnie dłużnej sumy, dla odsetek zwłoki po .... procent w stosunku rocznym, tak od zaległych rat amortyzacyjnych, jak i od zaległego kapitału dłużnego wraz z dodatkiem administracyjnym liczyć się mających, dla prowizji w wysokości dwa procent (2%) i dla kaucji w kwocie .... z tem, że powołanemu skryptowi dłużnemu przysługuje moc natychmiastowej wykonalności po myśli § 3 ustawy notarjalnej.

Za zgodą .... Komunalnej Kasy Oszczędności w .... podpis ...... jako obecn ..... właści;el ...... realności obj. whl. .... zmienia ...... postanowienia ustępu II, III i XVI skryptu dłużnego z daty .... L. rep. .... w ten sposób, że udzieloną ..... pożyczkę w kwocie .... oraz umówione odsetki od tejże ,dodatek administracyjny ,odsetki zwłoki i kaucję w kwocie .... przerachowuje na walutę Państwa Polskiego, a mianowicie na złote w złocie w rów-

nowartości 900/5332 części grama czystego złota za złotego w złocie stosownie do artykułu 15 i 16 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 5 listopada 1927 Nr. 97 Dz. U. R. P. poz, 855, a w ślad za tem zobowiązuj ...... się pożyczkę tę w kwocie .... oraz wszelkie odsetki zwłoki, dodatek administracyjny i kaucję w kwocie .... spłacać .... Komunalnej Kasie Oszczędności w .... w złotych w złocie stosownie do zasad rozdziału IV. powołanego rozporządzenia Prez. Rzplitej z 5 listopada 1927 r. Nr. 97 Dz. U. R, P, poz, 855 oraz wedle urzędowego kursu złota ogłaszanego w Monitorze Polskim, a to wedle wyboru Wierzycielki — albo na dzień zapadłości albo na dzień rzeczywistej zapłaty należności, czy to w kapitale, odsetkach czy też innych należnościach ubocznych, zatem zasadniczo w .... ratach po .... wspomniane odsetki obejmujących zawsze w dniu .... płacić się mających.

Mimo powyższego przerachowania przysługiwać będzie .... Komunalnej Kasie Oszczędności w .... wedle jej wyboru i uznania prawo żądania zapłaty całej każdocześnie dłużnej sumy bądź w walucie dolarowej, bądź w złotych w złocie wedle przewidzianych wyżej zasad, lub w złotej monecie polskiej pod rygorami wszelkich skutków prawnych ze skryptu z daty ....

Poza temi zmianami odnoszącemi się do L. rep........ wypływające ..... waluty pozostają wszelkie postanowienia skryptu dłużnego z daty .... L. rep. .... w mocy i nie ulegają zmianie w szczególności zaś w mocy pozostaje ustęp powołanego skryptu dłużnego nadający mu moc natychmiastowej wykonalności po myśli § 3 ustawy notarjalnej, co podpisan........ niniejszem przyznaj .... uznając tak powołany skrypt dłużny z daty .... L. rep. .... jak i niniejsze oświadczenie za tytuł egzekucji sądowej po myśli art. 527 k. p. c., zresztą oświadczenie niniejsze nie stanowi jakiejkolwiek przemiany pierwotnego zobowiązania

Podpisan ......, jako właściciel .... realności obj. whl. .... oświadcza ...., iż zezwala ......, aby na podstawie niniejszego oświadczenia w stanie biernym realności obj. whl. .... odnośnie do wpisanego pod poz............. karty C. prawa zastawu dla sumy pożyczkowej .... z przynależnościami i kaucją w kwocie .... zanotowano, iż suma dłużna w kwocie .... z przynależnościami i kaucją w kwocie .... przeliczona na złote w złocie stanowi sumę .... złotych w złocie a kaucja .... złotych w złocie.

Koszty i należności prawne z zeznaniem i intabulacją niniejszego oświadczenia obowiązuj ...... się ponieść wyłącznie z własnych funduszów bez żadnych pretensyj do .... Komunalnej Kasy Oszczędności w ....

Wypisy z aktu tego mogą być wydawane tak na rzecz .... Komunalnej Kasy Oszczędności w .... jakoteż na rzecz .... w dowolnej ilości egzemplarzy.

Dla Urzędu Opłat Stemplowych stwierdza ...., że niniejsze oświadczenie nie ma znaczenia nowacji, ponieważ nie zmienia się ani tytuł prawny, ani przedmiot wierzytelności, która została objęta powołanym na wstępie skryptem dłużnym a przerachowanie następuje w tym celu, by .... Komunalna Kasa Oszczędności w .... zależnie od swego wyboru waluty uzyskała rzeczywistą wartość waluty pożyczkowej z czasu udzielenia pożyczki.

Sprawozdanie komunalnej kasy oszczędności pow. Będzińskiego za rok 1932.

Powiat Będziński, o strukturze mieszanej, przemysłowo - rolnej, podlega z całym okręgiem przemysłowym, silnym działaniom kryzysu gospodarczego. W tych warunkach działalność kasy musiała ulec zwężeniu wobec osłabienia zdolności płatniczej kredytobiorców i znacznego zamrożenia funduszów.

Wkłady na książeczki oszczędnościowe wykazują na dzień 31121932 zł. 2496212,38 wobec zł. 2676122,55 w końcu 1931 r. Salda r-ków czekowych i lokaty wykazują wzrost z zł. 479480,36 z końcem 1931 r. do zł. 673553,58 w dn. 31.12 1932 r.

Pod względem ilości kont oszczędnościowych, największy odsetek przypada na młodzież szkolną i dzieci (83%). Pod względem wysokości wkładów kolejno idą: wolne zawody, kupcy samodzielni, urzędnicy, robotnicy, rzemieślnicy samodzielni, młodzież szkolna i dzieci i t. d.

Stan kredytów udzielonych przez kasę wynosił w dn. 31.12.1932: 1) z tytułu weksli zdyskontowanych i pożyczek na weksle poręczone — zł. 471130,61, 2) z tytułu kredytów udzielonych w r-kach bieżących zł. 1773172,17, 3) z tytułu pożyczek hipotecznych zł. 220880,35, 4) z tytułu pożyczek terminowych na zastaw zł. 166962,49. Wyjątkowo wysoką sumę osiągnęły weksle protestowane: wynoszą one zł. 486492,71 przekraczając sumę weksli zdyskontowanych i pożyczek wekslowych. Nie można również powstrzymać się od wyrażenia wątpliwości co do racjonalności oparcia działalności kredytowej przedewszystkiem na kredytach na rachunkach bieżących, które w kasie dominują.

Pomimo odpisania na nieściągalne należności sumy zł. 30650 89 kasa zakończyła rok sprawozdawczy zyskiem wynoszącym zł. 5833,96.

Sprawozdanie komunalnej kasy oszczędności pow. Zawierciańskiego za rok 1932.

Terenem działalności kasy jest powiat o strukturze mieszanej, przemysłowo - rolniczej. Jak podkreśla sprawozdanie kasy, uprzemysłowienie powiatu wytworzyło specjalny typ rolnika-robotnika fabrycznego, opierającego swą egzystencję z jednej strony na zarobkach fabrycznych z drugiej na małem gospodarstwie rolnem. W obecnej chwili, kiedy zakłady przemysłowe w większej części zostały unieruchomione, ludność została pozbawiona zarobków fabrycznych, będących właściwą podstawą egzystencji, a ciężar utrzymania spadł na drobne gospodarstwa rolne. Jeśli chodzi o samo miasto Zawiercie, to jest rzeczą powszechnie znaną, że, poza drobnym odsetkiem rzemieślników samodzielnych i handlujących, ludność jego składa się w swej większości z bezrobotnych, których źródłem utrzymania są zasiłki.

Pomimo tak poważnych trudności, ruch wkładów nie wykazuje poważniejszych zmian, utrzymując się raczej na osiągniętym w roku 1931 poziomie. Stan wkładów na koniec 1932 r. wynosił zł. 1068668,03, wobec zł. 1211344,20 w końcu 1931 r. Jak z powyższego widać wkłady zmniejszyły się o zł. 142676,17, z czego na spłacenie lokat terminowych przypada zł. 125000,—, a zł. 17676,17 jako ubytek wkładów na książeczkach oszczędnościowych.

Działalność kredytowa kasy opierała się przedewszystkiem na pożyczkach wekslowych, udzielanych rolnictwu, handlowi, rzemiosłu i przemysłowi, na cele budowlane. Ogółem pożyczki wekslowe wynosiły na dzień 31.12.1932 zł. 1180882,82. Pożyczki komunalne, udzielone powiatowym związkom komunalnym i gminom wiejskim, wynosiły na dzień 31.12.1932 zł. 282763,11.

Podobnie jak w szeregu innych kas, niepokojącym objawem jest wysoki odsetek weksli protestowanych, który z końcem roku sprawozdawczego osiągnął sumę zł. 247286,23, stanowiąc 17,3% portfelu wekslowego i wykazujący w porównaniu z rokiem 1931 wzrost o 108%.

Pracując w nader trudnych, ogólnych a specjalnie zaś

miejscowych, warunkach, kasa musiała zachować dużo ostrożności w polityce kredytowej, by uchronić się od nadmiernych strat, a jednocześnie zachować i pogłębić zaufanie miejscowego społeczeństwa, utrzymać na pewnym poziomie działalność kredytową. Zamknięcie roku zyskiem wynoszącym zł. 3039,68 należy uważać w tych warunkach za poważny sukces.

Sprawozdanie komunalnej kasy oszczędności pow Częstochowskiego za rok 1932.

W zestawieniu z kom. kasą oszczędności pow. Zawierciańskiego i pow. Będzińskiego, komunalna kasa oszczędności pow. Częstochowskiego, zbliżona do wyżej wymienionych podobieństwem gospodarczem terenu działalności, wykazuje ogromną odporność na skutki kryzysu gospodarczego, a nawet duży rozwój. Przyrost wkładów oszczędnościowych w ciągu 1932 r. wyrażający się sumą zł. 674241,35 a najwyższy w ciągu całego istnienia kasy, świadczy wymownie o stanowisku, jakie kasa zdobyła sobie na swoim terenie.

Wkłady osób fizycznych i firm prywatnych osiągnęły w dn. 31.12.1932 sumę zł. 2377797,41, wkłady instytucji państw., samorząd., i pracow. publ. — zł. 127515,15, saldo kredytowe rachunków bieżących zł. 34773,60. Kasa operuje funduszami, składającemi się w głównej mierze z kapitałów własnych, wkładów oszczędnościowych, a w niewielkim tylko stopniu z redyskonta i kredytów bankowych. Daje to podstawy dużej niezależności kasy.

Działalność kredytowa kasy prowadzona była ostrożnie. Jak stwierdza sprawozdanie, większe kredyty prawie z reguły zabezpieczane były na hipotekach. Jedynie zastrzeżenia może budzić wysokość kredytów komunalnych.

Weksle zdyskontowane wynosiły w dn. 31.12.1932 zł. 879121,42, pożyczki na skrypty dłużne zł. 53226,50, pożyczki na zastaw — zł. 178.777,79 pożyczki terminowe na zastaw — zł. 10779,42, pożyczki hipoteczne — zł. 288305,28, pożyczki komunalne zł. 1288737,88. Przeważającą część pożyczek komunalnych przypada na Częstochowski powiat. Związek komunalny oraz jego przedsiębiorstwa, następnie dopiero kredyty dla gminnych kas pożycz. oszczędnościowych, gmin miejskich i wiejskich.

Jako zjawisko bardzo dodatnie należy podkreślić utrzymanie dużego pogotowia kasowego i rezerw.

Rok sprawozdawczy kasa zamknęła zyskiem wynoszącym zł. 16702,72.

STATYSTYKA

Zestawienie bilansów netto K. K. O. na 31.XII.1931 r. dokonane przez biuro Związku Związków K. K. O. w Warszawie

Stan czynny

Wyszczególnienie	Ogólna suma	%
1. Gotówka w kasie i bankach . .	50.301.196,60	5,98
2. Papiery procentowe	54.190.810,95	6,44
3. Pożyczki wekslowe i na skrypty dłużne	316.072.944,50	37,55
4. Pożyczki na r-kach bież. . . .	81.600.332,77	9,71
5. Pożyczki term. na zastaw . . .	32.663.175,08	3,88
6. Pożyczki hipoteczne	147.673.669,88	17,55
7. Pożyczki komunalne	102.780.600,12	12,20
8. Ruchomości i nieruchomości .	27.079.221,31	3,22
9. Różne	29.259.860,87	3,47
Suma bilansowa . . .	841.621.812,08	100,00

Stan bierny

Wyszczególnienie	Ogólna suma	%
1. Kapitały własne	66.582.880,53	7,91
2. Wkłady oszczędność.	570.446.392,12	67,83
3. Salda Cdt. na r-kach bieżących i czekowych	48.158.910,55	5,70
4. Redyskonto	57.982.646,25	6,88
5. Kredyty udziel. Kasom	72.159.068,58	8,56
6. Różne	21.568.055,—	2,56
7. Czysty zysk	4.723.869,05	0,56
Suma bilansowa . . .	841.621.812,18	100,00

Liczba książeczek oszczędnościowych osób fizycznych na dn. 31. XII. 1931 r. wynosi 1.085.062.
Liczba komunalnych kas oszczędności na dn. 31. XII. 1931 r. wynosi 377.
Uwaga: Wielkość poszczególnych pozycyj po stronie czynnej bilansu nie jest dokładna, a to ze względu na odmienny układ bilansów kas, należących do Związku Polskich Kas Oszczędności we Lwowie, jeżeli chodzi o aktywa.

GIEŁDA.

Z giełdy pieniężnej.

W dniu 13 czerwca 1933 r. notowano na Giełdzie Pieniężnej w Warszawie:

Dolary 7.21

Papiery w zł. w zł.

7% Listy zast. Państw. Banku Roln.	83.25
8% Listy zast. Państw. Banku Roln.	94.00
7% Listy zast. Banku Gosp. Kraj.	83.25
8% Listy zast. Banku Gosp. Kraj.	94.00
7% Obl. Kom. Banku Gosp. Kraj.	83.25
8% Obl. Kom. Banku Gosp. Kraj.	94.00
8% Obl. Bud. Banku Gosp. Kraj.	93.00
6% Obl. Polsk. Banku Komun. I em. . . .	—
8% Obl. Polsk. Banku Komun. II em. . . .	—
8% Obl. Polsk. Banku Komun. III i IV em.	—

Papiery państwowe:

3% Prem. Poż. Budowl.	37.75
4% Prem. Poż. Dolar. ser. III	48.50
4% Prem. Poż. Inwestycyjna	100.00
5% Państw. Poż. Konwers. z 1924 r. . . .	43.50
6% Poż. Dolarowa 1919/20 r.	—
7% Pożyczka Stabiliz. z 1927 r.	48.75
10% Pożyczka Kolejowa	—

Pozatem kosztują:

akcje Banku Polskiego	74.75—75.00
ruble złote	4.87
ruble srebrne	1.47
gram czystego złota	5.9244

Z giełdy zbożowej.

W dniu 13 czerwca 1933 roku płacono na giełdzie zbożowej w Warszawie (za 100 kgm.):

żyto	19.50—20.00
pszenica jednolita	37.00—38.00
pszenica zbierana	36.00—37.00
owies jednolity	15.50—16.50
owies zbierany	14.50—15.00
jęczmień na kaszę	14.50—15.50
jęczmień browarny	—

Drukarnia Samorządowego Instytutu Wydawniczego, Warszawa, ul. Dobra Nr. 28.